

De adellijke afkomst van een Haag

ALETTA DE RUITER

De Bosjes van Poot zijn vernoemd naar Jacob Poot (1863-1933).

Aan de Laan van Poot stond zijn boswachterswoning.
Foto: Collectie Familie Poot.

In Den Haag worden veel groengebieden op een speciale manier benoemd. Waar groen in andere grote steden vaak als park wordt aangeduid, kent men in Den Haag 'bosjes'. Een typische benaming voor opgaand struweel dat zijn oorsprong heeft op duingrond. Zo hebben we de Bosjes van Pex, Bosjes van Repelaer, de Scheveningse Bosjes, de Bosjes van Zanen en - iets robuuster - het Haagse Bos. En iedere Hagenees kent de Bosjes van Poot. Maar waar die naam vandaan komt is minder bekend.

De meeste Bosjes liggen in de gordel van grote groengebieden die Den Haag rijk is. Ze hebben over het algemeen hun oorsprong te danken aan rijke stedelingen die vanaf de zeventiende eeuw vlak buiten de stad landgoederen stichtten op de oude strandwallen direct achter de eerste duinregel. Voorwaarde was dat het huis hoog en droog op een zandbult stond, maar dat vlak in de buurt ook weiland aanwezig was om het vee van de pachtboeren te laten grazen. Op de strandvlaktes tussen de strandwallen had zich door de eeuwen heen veen gevormd. Al in de Middeleeuwen werd het veenmoeras ontwaterd en geschikt gemaakt voor akkerbouw en veeteelt. De aanleg van de landgoederen heeft ervoor gezorgd dat een stad als Den Haag nog steeds zoveel grote groengebieden bezit.

De Bosjes van Poot liggen echter niet op een strandwal, maar aan de voet van de jonge duinen in het verlengde van het Westduinpark. Een benaming die voor verwarring zorgt, want dit park is gewoon duingebied, ooit ontstaan uit de Wildernisse ten zuiden van het dorp Scheveningen. Pas toen de gemeente er in de twintigste

eeuw wandelpaadjes ging aanleggen en, als remedie tegen het stuiven, rimpelrozen aanplante, kreeg dit duin een parkstatus.

Hoeve werd buitenplaats

In dit nog wilde duingebied lag omstreeks 1650 de boerderij van Thymon van Veen. Thymon liet zijn koeien grazen op de veenweide van het Segbrouck en woonde zelf in de duinvoet van de jonge duinen. Hij had echter veel last van stuivend zand dat de westenwind uit de toen nog kale duinen aanvoerde. Om zijn boerderij te beschermen plantte hij bomen aan de zeezijde van het erf. Op de gedetailleerde kaart van Cruquius uit 1712 zien we dat dit terrein omgeven is door wallen met eikenhakhout. Het was een *flinke* hoeve, want toen baron Van Boetzelaer dit kavel in 1685 kocht, bleek de bezitting twintig hectare groot te zijn. Van Boetzelaer maakt van de hoeve gedeeltelijk een buitenplaats, behoudt de wallen met eikenhakhout en breidt die zelfs uit in de richting van het Segbrouck. De eerste contouren van de Bosjes van Poot worden zichtbaar. Eerst gaat het

De gemeente Den Haag heeft de Bosjes van Poot aangewezen als uitrenggebied voor honden. Veel hondenuitlaatcentrales bezoeken het Natura 2000-gebied en de vegetatie heeft het zwaar te verduren. Uitgesloten onderbegroeiing, boomstammen die aangetast zijn door urinezuur en bodemvermesting door hondendrollen zijn het gevolg.
Foto: Aletta de Ruiter.

s Bosje

De duinweide van de Bosjes van Poot is nogal verruigd. Vanwege de hondenuitlaat is de bodem ernstig vermest en groeit er zuring, brandnetel en bijvoet in plaats van duin flora die op droge kalkrijke en voedselarme duinbodem thuis hoort. Foto: Aletta de Ruiter.

landgoed Houtrust heten. De naamgeving uit die tijd is duidelijk. Houtrust is een rustpunt in het hout. Nog niet te verwarren met bos, want dit hout werd geëxploiteerd als eikenhakhout. Elke tien jaar werden de stammetjes gezaagd. Het schors leverde eek op, een looistof voor de leerlooierijen. Het kernhout werd gebruikt als brandhout. Kolen en gas waren nog niet beschikbaar en haard en oven brandden op hout of turf.

Kleine landbouw en koninklijk bezit

Te midden van de hakhoutplantage stond het huis, waaromheen de moestuin en boomgaard. Twee eeuwen lang wisselt Houtrust verscheidene keren van eigenaar. Afhankelijk van de eigenaar wordt het gebruikt als chique buitenplaats met exotische planten of als grootgrondbezit met weilanden en landbouwgrond. Op de kadastrale kaart uit 1811 is dit grondgebruik nauwkeurig aangegeven. Na de Franse overheersing komt er verandering in het bezit van dit deel van de duinen. De prins van Oranje, de latere koning Willem II, laat in 1833 zijn oog vallen op deze omgeving. Hij koopt een groot deel van de Westduinen inclusief het landgoed Houtrust. Ook Segbrouck tot en met landgoed Sorgvlieth wordt koninklijk bezit. De aankoop van duingebieden is voor het Koninklijk Huis een investering in de zandwinning ten behoeve van de stadsuitbreiding die in de tweede helft van de negentiende eeuw op gang komt.

De volksmond gaf de Bosjes hun naam

Het duingebied rondom Houtrust blijft echter net gespaard voor afgraving. Om verstuuving van het duin tegen te gaan wordt een deel aangeplant met naaldbos. De volgroeide dennenstammen

konden tevens dienen als stuthout in de mijnbouw. Zo ontstond er opnieuw een houtplantage in dit gebied. Van natuurbeheer was nog geen sprake, maar om het gebied te bewaken, de bosaanplant aan te sturen en de jachtpartijen van het koninklijk gezelschap voor te bereiden, werden er boswachters annex koddebeiers aangesteld. De broers Willem en Jacob Poot waren als zodanig in dienst van het Koninklijk Huis. Toen de gemeente Den Haag in 1907 het beheer van deze duin omgeving overnam, werd Jacob Poot de eerste boswachter in de Bosjes. Buitenplaats Houtrust was toen al afgetakeld en volledig opgenomen in het achterliggende duinbos. Omdat in het bos een uitspanning floreerde en het inmiddels voor publiek toegankelijk was, werd de naam van de boswachter in de volksmond gebruikt als aanduiding voor deze vrijetijdsbestemming. Waar de stadskaart van 1910 nog Houtrust vermeldt, heeft de naam Bosjes van Poot in 1927 die plek onuitwisbaar overgenomen.

Door de bouw van de woonwijk Duindorp zijn de Bosjes van Poot duidelijk afgescheiden van de rest van de Westduinen. Duindorp werd in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw gebouwd als vervanging voor de verkrotte wijken van Scheveningen Dorp. De Bosjes worden nu intensief gebruikt door omwonenden die er hun hond uitlaten. Desondanks is het nu een Natura 2000-gebied waar cultuurhistorie en natuurwaarde - met enige frictie - hand in hand gaan.

ALETTA DE RUITER IS EIGENAAR VAN NATUURADVIESBUREAU DE GROENE VRAAGBAK EN SECRETARIS VAN DE HAAGSE NATUURCLUB AVN.